

„KILÉPNI ANNYI, MINT BELÉPNI ...”

Élet és halál Hrabal írásaiban

Ez a világ mindig gyönyörű, nem mintha valóban az lenne, de én annak látom...
(Pepín bácsi halotti értesítőjéről)

Március 28-a... Minek ünnepelek a születésem napján, ha egyszer meg akarok halni? Születésnap, naná, de a túloldalon... Kilépni annyi, mint megszületni... Belépni annyi, mint meghalni. Íme, Lao-ce szavai az erényről szóló kanonikus könyvéből.
(„*Dubnové idy*”. *Április idusai*. In: *Aurora na mělčině*. Pražská imaginace, Praha, 1992., SSBH-14, 39. p.)

A világ egyik pólusán ott van egy zseniális zsidó, Krisztus, a másik póluson egy másik géniusz, Marx. A makrokozmosz, az egész két specialistája. A többi nem egyéb, mint a lerágott csont újraszopogatása.

És hogy ne essék tévedés, ...hát a zsidók az egészet bebiztosították. A felcser szakmában és a művészetben Freud, Einstein meg a fizikában. Két további specialista tehát, de ők a részletekre, a mikrokozmoszra szakosodtak. Összességében négy zseniális zsidó, akiken a világ áll. A többi csak újramelegített pörkölt, felhígított vodkácska.
(„*Ingot a ingoti*”. In: „*Inzerát na dům, ve kterém už nechci bydlet*”. *Ingot és ingotok*. In: *Apróhirdetés a házra, amelyben már nem akarok lakni*. Mladá fronta, Praha, 1965., SSBH-12, 67. p.)

Egykor úgy hittem,
a tavaszi reggel pirkadatában
a madarak a nap és a fény érkezését köszöntik énekükkel.
Ma már tudom, hogy abban a néhány hajnali percben
a világosságtól való félelmükben üvöltenek.
(„*Etudy*”, motto. Poupata, Mladá Fronta, Praha, 1970. Az *Etüdök* című írás mottója a *Rügyek* c. könyvből.)

Turečková asszony, ahogyan azt gyakran hallhattam tőle, nem szerette a gazdag embereket. Végül, már hazafelé menet, inkább csak magának mondta, de hallotta őt az egész utca... „A gazdagnak éppoly büdös a valaga, mint a szegénynek.” És ettől a felismeréstől nekividámódva elmosolyodott...
(„*Já si vzpomínám jen a jen na slunečné dny*”. *Csak a verőfényes napokra emlékezem*. Nymburk, 1988. 44. p.)

Mondom magamnak, most már nincs szükséged rá, hogy beleveggyülj az emberek beszélgetéseibe... Már nem kell keresned felebarátaid közös nevezőjét, inkább hallgatózd elveszett fiatalságod belső monológiáját, hallgatózd inkább az egyformaság titkát, és a magány, amelybe belépsz, nem fog elrémiszteni, és a némasággal inkább juss el az emberi beszédek függőnye mögé, hogy szemtől szemben megvesd a lábad a csend tükre előtt... Így juthatsz be a ricsajon keresztül az üres csendességbe, amelyben másodszor kerülhetsz misztikus kapcsolatba mindennel, amiképpen

Az utolsó fénykép, 1997

első ízben az anyaölbe kerültél, körülfonva központi fűtéssel, és a köldökzsinór kötött össze a végtelenség kezdetével...

(„Družička”. *A nyoszolyólány*. SSBH, 8. kötet, 187. p.)

Felegyenesedve járkálok a városban, mert amint egy kissé meghajlok, folyik belőlem a sör, és imígyen doppingolva időről időre felveszek a bankból ötezer koronát és apránként eliszom az anyám utáni örökségemet, mert rájöttem, hogy jobb a sörgyárhoz kötődő édesanyám tiszteletére súlyos ezreket, több mint százezer koronát elinni, mintsem ugyanezért venni valami mozdíthatatlan, kétes dolgot... Most első ízben jöttem rá, hogy aki keveset iszik a sörből, az meghülyül tőle, míg viszont a nagyobb mennyiségben történő ivászat zsenivé változtatja az embert...

(„Dopis Karlu Maryskovi”. *Levél Karel Maryskónak*. SSBH-18. 376. p.)

... és egy vasárnap meggyűtt hazulra a Mara (Hrabal édesanyja) és bejelentette szülőinek, hogy babát vár, meg hogy a párja nem akarja. Tomáš, az indulatos nagypapa előkapta az almáriumból a puskát, kikergette Marát az udvarra, és így üvöltözött: Térdre te, most le foglak puffantani! Kateřina nagymama kitötötte a paszulylevest, kiment utánuk és így szólt: Haggyátok má' abba, gyerünk az asztalhoz, mer' kihúl!

(Életrajz kicsit másképp. In: *Jaroslav Kladiva: Životopis trochu jinak*, SSBH-16. 123. p.)

Az út az Örökkévalóságba ezzel a pillanattal veszi kezdetét... Lekapargatom hát körmömmel a tükör másik oldaláról az amalgámot, lassanként szétmállasztom az arcképet, hogy lépésről-lépésre áttükrözzem a tükrözhetetlent.

(„Dopis příteli”. *Levél barátomnak*. In: *Domáci úkoly z pilnosti*. ČS, Praha, 1982., SSBH-15. 175. p. *Bohumil Hrabal levele barátjának, Karel Maryskónak*, 1975. október 24-én.)

Minden megírva, kiadva, azzal a berlini úttal minden lezárult, mindennek megvan a maga ideje, már csak Orpheus alászállása van hátra, és kanyec filma. Még egyszer köszönöm...

(Szóbeli közlés, Tomás Mazal.)